

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 206/09-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. mája 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. O. F., B., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok a na súdnu ochranu podľa čl. 20 a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Obvodným pozemkovým úradom T. pod sp. zn. D/2005/00572-002, Krajským súdom v Trenčíne pod sp. zn. 13 Sp 43/2007 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 6 Sžo 88/2008 a takto

rozhodol:

Sťažnosť Mgr. O. F. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. mája 2009 doručená sťažnosť Mgr. O. F., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok a na súdnu ochranu podľa čl. 20 a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Obvodným pozemkovým úradom T. (ďalej len „obvodný pozemkový úrad“) pod sp. zn. D/2005/00572-002, Krajským súdom v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 13 Sp 43/2007 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 6 Sžo 88/2008. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 30. apríla 2009.

Zo sťažnosti a z priložených listinných dôkazov vyplýva, že sťažovateľ podaním zo 16. decembra 2004 adresovaným pôvodne Obvodnému pozemkovému úradu B. požiadal o reštitučné navrátenie vlastníctva k pozemkom podľa zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“). Pôvodne uvedeného adresáta podania preškrtol a namiesto neho uviedol ako adresáta Okresný úrad - katastrálny odbor B. Urobil tak na základe konzultácie na Obvodnom pozemkovom úrade B., pričom opravené podanie bolo odosielané poštou prostredníctvom Obvodného pozemkového úradu B. V rozpore s opravenou adresou však podanie bolo poštou doručené Správe katastra B., a to 3. januára 2005. Táto postúpila podanie obvodnému pozemkovému úradu, ktorému toto došlo 10. januára 2005. Rozhodnutím obvodného pozemkového úradu sp. zn. D/2005/00572-002 z 22. februára 2005 bolo vyslovené, že sťažovateľ nespĺňa podmienky podľa § 5 ods. 1 reštitučného zákona na vrátenie vlastníctva alebo priznanie práva na náhradu z dôvodu, že jeho žiadosť bola podaná na príslušnom pozemkovom úrade až 10. januára 2005, t. j. po termíne stanovenom zákonom. Na základe riadneho opravného prostriedku sťažovateľa rozsudkom krajského súdu č. k. 13 Sp 43/2007-15 z 27. novembra 2007 bolo rozhodnutie obvodného pozemkového úradu potvrdené z rovnakých dôvodov. Na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 6 Sžo 88/2008-45 z 11. februára 2009 bol rozsudok krajského súdu potvrdený. Podľa názoru najvyššieho súdu je zo spisu správneho orgánu nesporné, že sťažovateľ doručil Správe katastra B. 3. januára 2005 písomné podanie, ktorým si uplatnil právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom. Podanie sťažovateľa bolo postúpené Správou katastra B. obvodnému pozemkovému úradu 10. januára 2005. Uplatnenie práva na navrátenie vlastníctva pozemkov je hmotnoprávnym úkonom a lehota na uplatnenie tohto práva uvedená v zákone je lehotou hmotnoprávnou. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ mal právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom uplatniť najneskôr 31. decembra 2004. Obvodný pozemkový úrad a aj krajský súd považovali lehotu na uplatnenie nároku na navrátenie vlastníctva k pozemkom stanovenú v § 5 ods. 1 reštitučného zákona tiež za hmotnoprávnou a z tohto dôvodu dospeli k záveru, že nárok nebol sťažovateľom uplatnený v prekluzívnej lehote do 31. decembra 2004 na

príslušnom obvodnom pozemkovom úrade, a preto zanikol. Podľa § 5 ods. 1 reštitučného zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne. Z citovaného ustanovenia je zrejmé, že uplatnenie reštitučného nároku je hmotnoprávnym úkonom a bolo vecou sťažovateľa, aby toto svoje právo riadne a včas uplatnil. Lehota na uplatnenie práva na navrátenie vlastníctva k pozemku je lehotou prekluzívnou (prepadnou) a jej márnym uplynutím právo (nárok) zaniká tak, ako to je uvedené v citovanom zákonom ustanovení. Nedodržanie takejto lehoty nemožno odpustiť, pričom je povinnosťou správneho orgánu, ako aj všeobecného súdu prihliadať na preklúziu z úradnej povinnosti. Sťažovateľ svoje podanie nesprávne adresoval Katastrálnemu odboru Okresného úradu B. Príslušné krajské pozemkové a obvodné pozemkové úrady boli zriadené ustanovením § 5 ods. 1 zákona č. 518/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to s účinnosťou od 1. januára 2004, so sídlami a s územnou pôsobnosťou vymedzenou v prílohe č. 1. Podľa prílohy pre obce B. a Š. (v katastrálnom území ktorých sa nachádzajú pozemky dotknuté reštitučnými požiadavkami sťažovateľa) patriace do územného obvodu okresu B. je príslušný obvodný pozemkový úrad. Najvyšší súd napokon zdôrazňuje, že reštitučný zákon (podobne ako ktorýkoľvek iný zákon) vychádza z tradičnej zásady, že každý sa má zodpovedne starať o svoje práva.

Podľa názoru sťažovateľa uvedenými rozhodnutiami došlo k porušeniu označených základných práv podľa ústavy. Predovšetkým v ustanovení § 5 ods. 1 reštitučného zákona uvedená lehota uplatnenia nároku najneskôr do 31. decembra 2004 je lehotou fakultatívnou, keďže podľa tohto ustanovenia oprávnené osoby si môžu (teda nemusia) uplatniť svoj nárok najneskôr do 31. decembra 2004. Okrem toho je podstatné, že Obvodný pozemkový úrad B., ktorý prevzal od sťažovateľa jeho podanie na poštové vybavenie ešte 16. decembra 2004, zásielku zaslal po lehote a zmeškal tým lehotu. K zaslaní zásielky cestou pošty Obvodného pozemkového úradu B. sa sťažovateľ rozhodol z dôvodu

reorganizácie štátnej správy, lebo 16. decembra 2004 ani sám tento správny orgán nevedel sťažovateľa poučiť, ktorému pozemkovému úradu z dvoch bývalých okresných pozemkových úradov sa má zásielka za cieľom uplatnenia reštitučného nároku doručiť.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených základných práv podľa ústavy v konaní vedenom obvodným pozemkovým úradom pod sp. zn. D/2005/00572-002, krajským súdom pod sp. zn. 13 Sp 43/2007 a najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Sžo 88/2008 s tým, aby bolo rozhodnutie obvodného pozemkového úradu z 22. februára 2005, rozsudok krajského súdu z 27. novembra 2007 a rozsudok najvyššieho súdu z 11. februára 2009 zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie s príkazom konať vo veci. Požaduje tiež priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 120 000 eur a náhradu trov konania vo výške 650 eur. Napokon požaduje odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia a prednostné prerokovanie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému obvodným pozemkovým úradom pod sp. zn. D/2005/00572-002 a krajským súdom pod sp. zn. 13 Sp 43/2007, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak poskytovanie tejto ochrany nie je v právomoci všeobecných súdov. V danom prípade proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu bol prípustný riadny opravný prostriedok, o ktorom rozhodoval krajský súd. Rovnako proti rozsudku krajského súdu bolo prípustné odvolanie (tiež ako riadny opravný prostriedok), o ktorom rozhodoval najvyšší súd. Preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu k rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu mal krajský súd a vo vzťahu k rozsudku krajského súdu zasa najvyšší súd. Tým je zároveň vylúčená v oboch prípadoch právomoc ústavného súdu.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Sžo 88/2008. Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť treba v tejto časti považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom môže sa stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Rozhodujúce skutkové okolnosti, o ktoré sa opierajú právne závery najvyššieho súdu, neboli a nie sú sporné. Sťažovateľ nepopiera, že jeho podanie zo 16. decembra 2004 bolo doručené najprv 3. januára 2005 Správe katastra B. a potom 10. januára 2005 obvodnému pozemkovému úradu. Sťažnosť teda nebola príslušnému orgánu doručená najneskôr do 31. decembra 2004. Právne závery, ktoré z týchto skutočností najvyšší súd vyvodil, nemožno v nijakom prípade považovať ani za arbitrárne, ale ani za zjavne neodôvodnené. Aj keby malo byť pravdou, že podanie zo 16. decembra 2004 nepodával na pošte sťažovateľ, ale bolo odoslané v rámci poštových zásielok Obvodného pozemkového úradu B. (ako to sťažovateľ tvrdí), neznamená to, že by Obvodný pozemkový úrad B. mohol byť z právneho hľadiska zodpovedný za to, že zásielka bola doručená až 3. januára 2005. K tomu treba dodať, že nezodpovedá skutočnosti tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého práve v decembri 2004 sa menili kompetencie príslušných úradov pre vybavovanie reštitučných vecí. V skutočnosti totiž k zmene došlo o rok skôr, teda už k 1. januáru 2004 (ako na to správne poukazuje najvyšší súd).

Celkom neakceptovateľný je právny názor sťažovateľa, podľa ktorého lehota na uplatnenie práva podľa § 5 ods. 1 reštitučného zákona je lehotou fakultatívnou. Zákonnú dikciu tohto ustanovenia, podľa ktorej právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004, nemožno interpretovať ako fakultatívnu. Výraz „môže uplatniť“ v danom kontexte vyjadruje totiž obligatórnosť stanovenej lehoty, lebo ho treba chápať v zmysle „treba uplatniť“. Výklad zastávaný sťažovateľom by znamenal, že zákonná lehota by bola vlastne uvedená nadbytočne a jej márnym uplynutím by potom ani nemohlo dôjsť k zániku neuplatneného práva.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. mája 2009